

**ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. СУТНІСТЬ І ВИДИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	5
1.1. Сутність інвестиційного співробітництва та його форми	5
1.2. Фактори впливу на інвестиційне співробітництво країни	7
2. ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄС	10
2.1. Основні сфери інвестиційного співробітництва України та ЄС	10
2.2. Правове регулювання інвестиційного співробітництва України та ЄС	14
3. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ І КРАЇНАМИ ЄС	17
3.1. Моделювання впливу факторів на міжнародну інвестиційну активність України	17
3.2. Розробка заходів щодо активізації міжнародної інвестиційної діяльності України в контексті її євроінтеграції	22
ВИСНОВКИ	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31
ДОДАТКИ	34

ВСТУП

Інвестиційне співробітництво є складним міжнародним явищем, яке бере важливу участь у подальшому розвитку міжнародних економічних відносин. Саме міжнародне інвестиційне співробітництво має на меті вирішення економічних та соціальних проблем як на рівні окремих підприємств, областей або регіонів країни, так і прикордонних регіонів, які є місцем примикання кількох країн та може бути загальним економічним простором і зоною вільної торгівлі для багатьох країн. Інвестиційне співробітництво реалізується через інвестиційні проекти, що мають міжнародне значення. У глобалізованому світі здійснення ряду програм вимагає участі всіх країн світу: боротьба з наркобізнесом, міжнародним тероризмом, розповсюдженням хвороб, які загрожують людству.

В силу того, що об'єктивні закони розвитку світової економіки на сучасному етапі, не дозволяють жодній національній економіці виключити себе з міжнародної міграції капіталу, питання, пов'язані з обсягом і формою участі іноземного капіталу в національній економічній системі не втрачають своєї актуальності. При цьому рішення даних питань залежить від загальної економічної політики держави на конкретному етапі розвитку.

Необхідно також відзначити, що глобалізація економічних відносин в сучасному світі веде до поступового скорочення відмінностей між національними економічними системами та формуванням єдиного економічного простору. При цьому іноземні інвестиції часто є головним чинником, що призводить до «розмивання» національних рис економіки. Глобалізація економічних відносин і зниження ролі національних економік вимагає істотного перегляду принципів організації економіки держави як системи.

Актуальність теми полягає у тому, що у сучасних українських реаліях інвестиції мають першочергове значення, адже для розвитку інфраструктури,

модернізації соціально-правової системи, проведення реформування національної економіки та реалізації проектів різних сфер необхідні фінансові ресурси, які дуже важливі для України. Актуальними є питання у сфері інвестиційної діяльності, пошук та реалізація нових векторів удосконалення фінансово-правового регулювання в сфері інвестиційної діяльності.

Серед учених, які вивчають цю проблему, заслуговують на увагу дослідження Аскінадзі В. М., Амеліни І. В., Буряка А. А., Владимірова С. В., Лазоренко Т. В., Майорова Т. В., Попова Т. Л., Філіпенка А. С. та ін.

Об'єктом дослідження є процес інвестиційного співробітництва України з країнами ЄС.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні засади інвестиційного співробітництва України з країнами ЄС.

Мета наукової роботи – дослідження особливостей інвестиційного співробітництва України з країнами ЄС та розробка рекомендацій щодо його подальшого розвитку.

Для досягнення мети поставлені такі завдання:

розкрити сутність та економічний зміст міжнародного інвестиційного співробітництва;

визначити передумови та форми інвестування;

визначити наслідки міжнародного інвестування для економіки України;

виявити найважливіші проблеми щодо здійснення міжнародного інвестиційного співробітництва України з країнами Європейського Союзу;

виявити найважливіші фактори, що впливають на обсяг інвестицій в Україну завдяки проведенню регресійного аналізу;

визначити напрями вдосконалення процесу міжнародного інвестиційного співробітництва України з країнами Європейського Союзу.

Методи дослідження: метод аналізу та синтезу; метод кореляційно-регресійного аналізу – для моделювання впливу факторів на обсяги міжнародного інвестування; метод узагальнення – для розробки заходів щодо удосконалення міжнародного інвестиційного співробітництва з країнами ЄС.

РОЗДІЛ 1

СУТНІСТЬ І ВИДИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

1.1. Сутність інвестиційного співробітництва та його форми

Міжнародна інвестиційна діяльність – це сукупність практичних дій суб'єктів по вкладенню інвестицій за рубіж та іноземних інвестицій. Вона перерозподіляє у просторі і часі ресурси між окремими суб'єктами й об'єктами різних країн [14].

Під іноземними інвестиціями розуміють цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту [9].

Інвестиційне співробітництво може бути розтлумачено по різному. Зокрема, це може бути вид міжнародних економічних відносин, що включають три типи інвестицій:

реальні інвестиції (довгострокові вкладення коштів у галузі матеріального виробництва), серед яких особливо виділяються прямі інвестиції;

фінансові інвестиції (портфельні, що охоплюють міжнародну кредитно-фінансову діяльність, включаючи операції з цінними паперами);

інтелектуальні (підготовка курсів, передача досвіду, ліцензій, ноу-хау, спільні наукові розробки) [17].

Під інвестиційним співробітництвом розуміють вид міжнародних економічних відносин, метою яких є раціональний розподіл ресурсів, досягнення державами більш високих результатів в економіці за рахунок використання переваг участі в міжнародному поділі праці, оновлення технологічної структури суспільного виробництва міжнародної кооперації.

Інвестиційне співробітництво зумовлене об'єктивними факторами: нерівномірністю розподілу природних ресурсів, кліматом і тому подібне.

Інвестиційне співробітництво можна розглядати на двох рівнях – міжнародному та внутрішньому. В чинному законодавстві є певні відмінності щодо організаційного, супровідного, гарантійного та іншого характеру враховуючи загальну схожість правового механізму і форм його здійснення.

Основні види міжнародних інвестиційних відносин:

міжнародна торгівля (експорт та імпорт) – ввезення або вивезення товарів, услуг або капіталу;

міжнародні виробничі кооперації – створення продукції спільними зусиллями. У міжнародному масштабі провадження такого виду співробітництво передбачає укладання між сторонами контрактів та угод відповідного зразку, які регламентують основні питання у ході виробничо-технічного та торговельно-економічного процесів, а також розробка адекватних форм і методів співробітництва;

науково-технічне співробітництво – одна з форм міжнародних економічних відносин, що включає в себе систему зв'язків у сферах науки, техніки та виробництва та інших й існує на основі спільних намірів, що закріплені у міжнародних економічних угодах та договорах;

прямі закордонні інвестиції, за допомогою яких більш ефективно використовуються конкурентні переваги фірм на іноземному ринку;

спільне підприємництво – це різноманітні форми виробничо-господарської діяльності партнерів двох або кількох країн, яка ґрунтується на об'єднанні зусиль, фінансових коштів, матеріальних ресурсів, довгострокових гарантій збуту товарів, науково-виробничій і торговій кооперації, участі в прибутках, розподілі технічних та інвестиційних ризиків;

інші види співробітництва [11].

На сьогодні, до форм іноземного інвестування відносять:

створення спільних підприємств, що управляються спільно іноземними інвесторами та місцевими представниками приватного або державного секторів (приватні фірми або державні підприємства);

зміна політики від скупки акцій іноземних фірм на створення нових дочірніх підприємств за кордоном;

перехід від володіння акціями іноземного підприємства до укладання довгострокових контрактів;

поширення акцій головної фірми серед акціонерів її закордонних філій;

укладання ліцензійних та управлінських контрактів;

поставку підприємств «під ключ». При поставці «під ключ» фірма-постачальник зобов'язується повністю профінансувати проект, підготувати і навчити кадри, надавати допомогу при управлінні після початку роботи підприємства, організувати збут продукції;

часткову участь іноземного інвестора, яка не дає права контролю над підприємством.

Таким чином, будь-які з видів міжнародного інвестиційного співробітництва несуть позитивний характер для обох країн, які уклали між собою певний договір. В результаті чого отримують вигідні наслідки таких відносин, піднімають економічний рівень держави, виводять наявні виробництва на рівень нового формату, створюють нові прибуткові проекти, забезпечують собі нове місце на міжнародному торговому ринку.

1.2. Фактори впливу на інвестиційне співробітництво країни

Для повного розуміння інвестиційного співробітництва країни необхідно знати фактори, що впливають на нього. На інвестиційне співробітництво впливають багато факторів, які в економічній літературі належним чином не систематизовані.

З метою ефективного здійснення інвестиційного процесу потрібні бути створені певні умови у інвестиційній сфері. Інвестиційний клімат – це сукупність економічних, фінансових, політичних, правових, організаційних та культурно-історичних передумов, що визначають привабливість та доцільність інвестування у ту чи іншу господарську структуру з метою отримання у майбутньому доходу від вкладень. Тобто це сукупність факторів, які враховують потенційні інвестори при прийнятті рішення щодо інвестування.

Фактори, що впливають на інвестиційну привабливість країни умовно розділяють на два види.

Об'єктивні фактори (демографічна ситуація, територіально – географічні умови, наявність природних ресурсів, природно – кліматичні умови, площі орних земель та інші). Характерною особливістю об'єктивних факторів є неможливість впливати на них прийнятими методами, або ж значні витрати витрати ресурсів та тривалий проміжок часу (поліпшення демографічної ситуації, розробка родовищ корисних копалин).

Суб'єктивні фактори (пов'язані з діяльністю людей). Саме до цієї категорії показників приділяється значна увага при аналізі інвестиційного клімату. До суб'єктивних факторів відносяться:

макроекономічні показники (динаміка ВВП, рівень інфляції, частка заощаджень у ВВП, рівень відсоткових ставок);

нормативно – правові чинники (стабільність та відпрацьованість законодавчої бази, політика центральних і місцевих органів влади, захист прав власності, захист інтересів інвесторів, рівень монополізації ринку, відкритість економіки, рівень корпоративного управління);

оподаткування (якість податкової системи, її прозорість, рівень податкового тягаря, логічність та простота);

інформаційне забезпечення (розробка робочих систем інформаційного забезпечення, повнота та доступність інформації про інвестиційні можливості у країні, актуальність наданого інформаційного контенту, достовірне джерело інформації, презентації, семінари);

ринкова середа (розвиненість конкуренції, ринкової інфраструктури, ємність місцевого ринку, обсяги експорту товарів, присутність іноземного капіталу);

політичні фактори (довіра населення до влади, соціальна стабільність, національно – регіональні відносини);

соціальні та соціально-культурні фактори (рівень життя населення, житлово-побутові умови, рівень медичного обслуговування, поширеність алкоголізму і наркоманії, рівень злочинності, величина реальної заробітної плати, міграція, ставлення населення до вітчизняних та іноземних підприємцям);

організаційно-правові чинники (ставлення влади до іноземних інвесторів, дотримання законодавства владними структурами, рівень оперативності при прийнятті рішень про реєстрацію підприємств, доступність, рівень професіоналізму місцевої адміністрації, ефективність діяльності правоохоронних органів, умови переміщення товарів, капіталів і робочої сили, ділові якості і етика місцевих підприємців);

фінансові фактори (доходи бюджету та позабюджетних фондів, доступність фінансових коштів з федерального і регіонального бюджетів, доступність кредиту в іноземній валюті, ставка банківського відсотка, розвиненість міжбанківського співробітництва, кредити банків на 1000 чоловік населення, питома вага довгострокових кредитів, сума вкладів на душу населення, частка збиткових підприємств);

заборгованість за зовнішніми зобов'язаннями міжнародним економічним і фінансовим організаціям. Даний фактор відіграє важливу роль у характеристиці інвестиційного клімату в країні [10].

Окрім вищенаведених факторів також виділяють такі специфічні, як: правове поле інвестиційної діяльності, стан інвестиційного ринку, статус іноземного інвестора, статус небанківських фінансово – кредитної системи, рівень розвитку продуктивних сил, рівень розвитку інвестиційної сфери, інвестиційна активність населення.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄС

2.1. Основні сфери інвестиційного співробітництва України та ЄС

Європейський Союз є одним з найбільших іноземних інвесторів в економіку України на сьогоднішній день. З кожним роком розвиваються аспекти економічного співробітництва між Україною та Європейським Союзом. Завдяки цьому до національної економіки зростають об'єми ПП з країн ЄС.

За рахунок підписання угоди про асоціацію з ЄС в Україні є шляхи покращення свого інвестиційного клімату, підняття рейтингу своєї інвестиційної привабливості та іміджу регіонів. За рахунок скасування тарифних та нетарифних бар'єрів між ЄС та національною економікою приплив іноземного капіталу дає місце для розвитку конкурентоспроможних виробництв в регіонах України.

Одним з основних форматів інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС є взаємодія з Європейським інвестиційним банком (далі – ЄІБ).

Проектний портфель ЄІБ в Україні у державному секторі складається з 18 інвестиційних проектів на суму близько 3,74 млрд. євро.

На стадії реалізації знаходиться 11 інвестиційних проектів на суму 2,34 млрд. євро: «Програма розвитку муніципальної інфраструктури України» (400 млн. євро); «Реконструкція, капітальний ремонт та технічне переоснащення магістрального газопроводу «Уренгой-Помари-Ужгород» (152 млн. євро); «Основний кредит для малих та середніх підприємств та компаній з середнім рівнем капіталізації» (400 млн. євро); «Завершення будівництва метрополітену у м. Дніпропетровську» (152 млн. євро); «Реабілітація гідроелектростанцій» (200 млн. євро); «Бескидський залізничний тунель» (55 млн. євро); «Надзвичайна кредитна програма для відновлення України» (200 млн. євро);

«Розвиток системи водопостачання та водовідведення в місті Миколаїв» (200 млн. євро); «Будівництво повітряної лінії 750 кВ Запорізька АЕС – Каховська» (175 млн. євро); Європейські дороги України II (Проект покращення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг на підходах до м. Києва (450 млн. євро); «Будівництво повітряної лінії 750 кВ Рівненська АЕС – Київська» (150 млн. євро).

На стадії підготовки 7 проектів на суму 1,4 млрд євро, з них:

Проект ЄІБ, по якому ратифікована фінансова угода: «Основний кредит для аграрної галузі – України (АПЕКС)» (200 млн. євро).

Проекти ЄІБ, по яким підписані фінансові угоди: «Муніципальний транспорт» (200 млн. євро); «Електрифікація залізниць» (150 млн. євро); «Вища освіта України» (108 млн. євро).

Проекти ЄІБ, які знаходяться на стадії обговорення та підготовки: «Продовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові» (175 млн. євро); «Канівська гідроакумуюча електростанція» (400 млн. євро); «Розширення Каховська ГЕС» (175 млн. євро).

У 2017 – 2018 роках планується розпочати підготовку нових спільних проектів що сприятимуть розвитку енергетичної транспортної та муніципальної інфраструктури: «Програмний кредит в електроенергетиці» (100 млн. євро); «Модернізація та підвищення безпеки дорожньої мережі в Україні» (150 млн. євро) [20, 21].

За даними Державного комітету статистики України у 2017 році в економіку України іноземними інвесторами з 76 країн світу вкладено 1630,4 млн. дол. США прямих інвестицій проти 4405,8 млн. дол. у 2016 році. Надходження прямих інвестицій здійснили інвестори 76 країн світу. Як бачимо, у 2017 році обсяг прямих інвестицій скоротився більше ніж на 60 відсотків. Така ситуація може бути пояснена тим, що політична та соціально-економічна нестабільність у країні значною мірою впливає на рішення інвесторів щодо вкладання у економіку України капіталу.

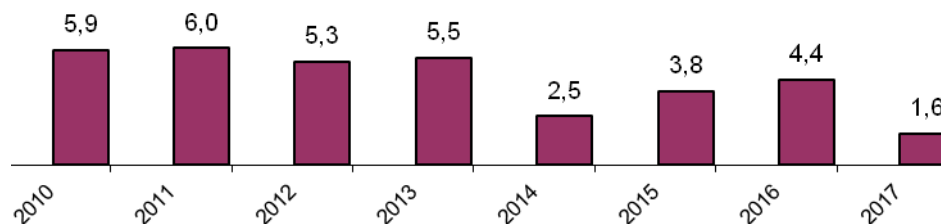

Рис. 2.1. Динаміка вкладень прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в Україну (млн. дол. США) [18]

Станом на 31.12.2017 найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до установ та організацій, що здійснюють фінансову та страхову діяльність – 26,1 % та підприємств промисловості – 27,3 %.

До основних країн-інвесторів належать Кіпр – 25,6 %, Нідерланди – 16,1 %, Російська Федерація – 11,7 %, Велика Британія – 5,5 %, Німеччина – 4,6 %, Віргінські Острови (Велика Британія) – 4,1 %, і Швейцарія – 3,9 %. За останні 10 років практично не змінюється коло головних інвесторів України. Вони діляться на чотири великі групи: економічно розвинені країни і європейські країни, які розвиваються (Німеччину, Австрію, Францію, Швецію); країни з режимом зниженого оподаткування (Нідерланди, Швейцарія, Великобританія); офшорні зони, до списку найбільших інвесторів України за останні 10 років лідирують Кіпр і Британські Віргінські острови [12]. На рисунку 2.2. зображено найбільших вкладників ПІІ в економіку України.

Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами освоєння капітальних інвестицій, у 2017 році залишаються: промисловість – 27,3 %, фінансова та страхова діяльність – 26,1 %, оптова та роздрібна торгівля, ремонт транспортних засобів – 13,1 %, операції з нерухомим майном – 9,7 %, професійна, наукова і технічна діяльність – 5,9 %, інформація та телекомунікації – 5,5 %, адміністративне та допоміжне обслуговування – 3,8 %.

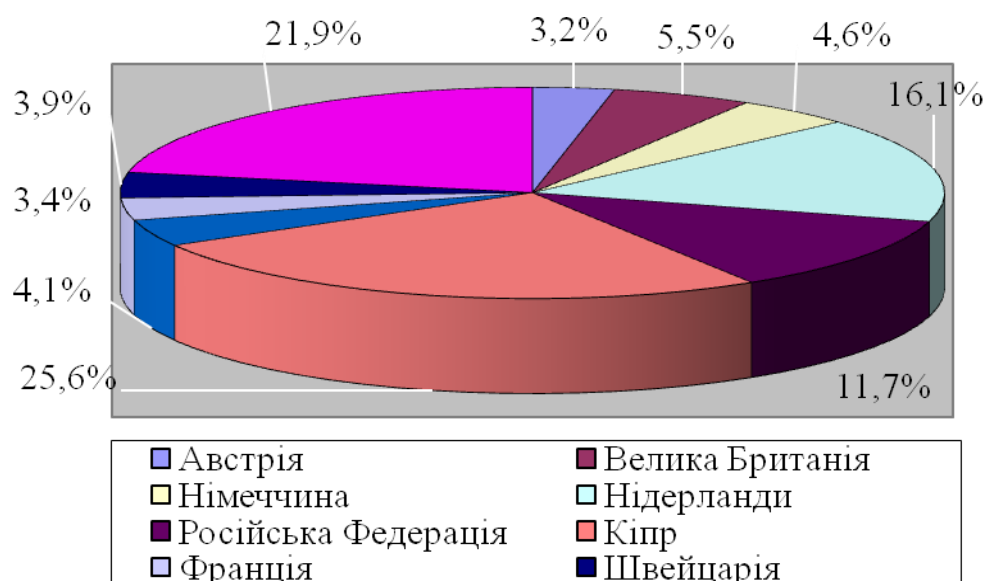

Рис. 2.2. Географічна структура імпорту ПІІ в Україну в 2017 році [18]

Розглядаючи головні тенденції у 2017 році порівняно з 2016 роком найбільше зростання притоку інвестицій спостерігається у сфері фінансової та страхової діяльності з 8382 млн. дол. США до 9910 млн. дол. США, у розмірі 1528,7 млн. дол. США (18,2 %); у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування з 1222 млн. дол. США до 1507 млн. дол. США, у розмірі 284 млн. дол. США (23,3 %); у сфері сільського, лісового та рибного господарства показники збільшились з 502,2 млн. дол. США до 586,2 млн. дол. США, у розмірі 84 млн. дол. США (16,7 %). У таких сферах як промисловість та обслуговування автотранспортних засобів і мотоциклів спостерігається зниження розмірів інвестиційних потоків на 3 %. На рисунку 2.3. графічно зображена динаміка розвитку структури ПІІ за видами економічної діяльності.

Загальний обсяг прямих інвестицій в економіку України в 2017 році склав 39144 млн. дол. США у порівнянні з 36154,5 млн. дол. США у 2016 році, що на 1359,1 млн. дол. США більше.

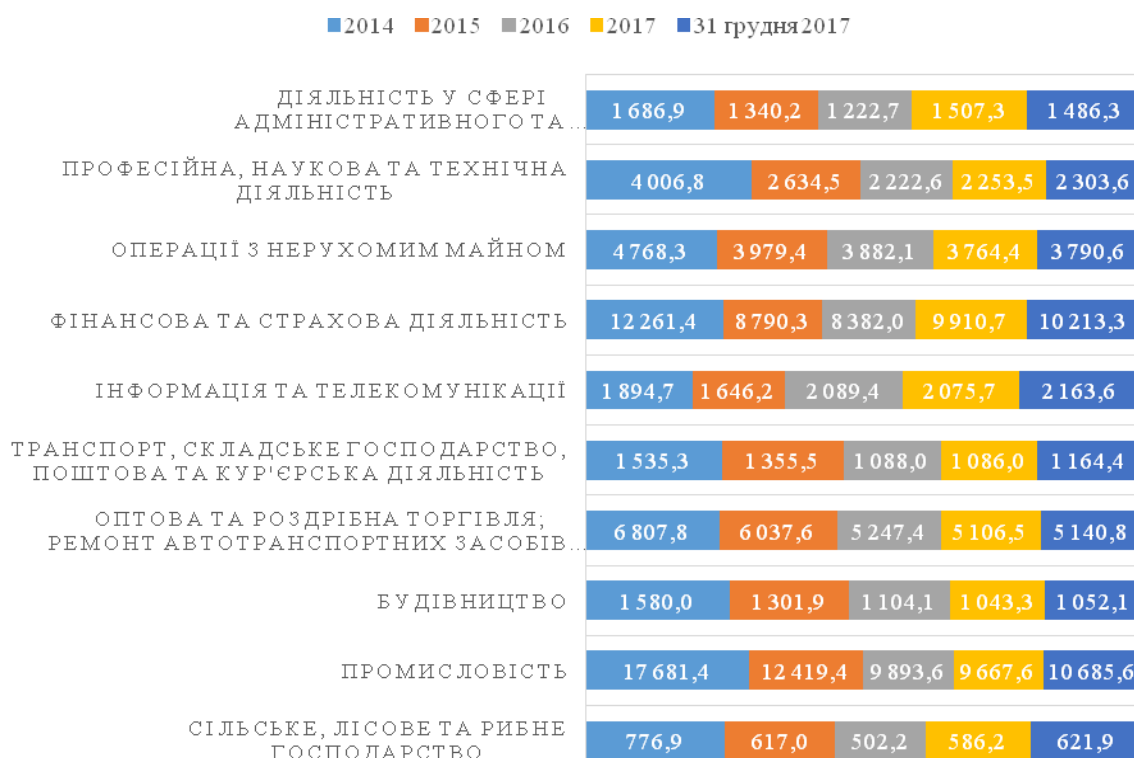

Рис. 2.3. Динаміка зміни структури прямих інвестицій в Україну за видами діяльності у період 2014 – 2017 рр. [18]

Тобто бачимо позитивне зростання обсягів ПП в економіку України, однак темпи зростання у середньому досягають 4 % на рік після значного падіння обсягів ПП у 2016 році до показника рівня 2009 року – 35723 млн. дол. США.

2.2. Правове регулювання інвестиційного співробітництва України та ЄС

Україна визнає інвестиційну діяльність важливим чинником соціально-економічного зростання країни і через власну стратегію активного втручання в інвестиційну діяльність підприємств реалізує свою позицію за допомогою законодавчої ініціативи, податкового регулювання та інших важливих інструментів впливу. Державні інституції грають важливу роль у реалізації інвестиційних програм та визначають пріоритетність інвестиційного розвитку

національного господарства, беруть участь у підвищенні фінансового забезпечення необхідних сфер.

На сьогодні в Україні створене правове поле для інвестування та розвитку державно-приватного партнерства. Законодавство України визначає гарантії діяльності для інвесторів, економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства в Україні. Інвестиційна діяльність в Україні регулюється Законами України «Про державно-приватне партнерство» [2], «Про захист іноземних інвестицій в Україні» [3], «Про зовнішньоекономічну діяльність» [4], «Про інвестиційну діяльність» [5], «Про індустриальні парки» [6], «Про інститути спільного інвестування» [7], «Про режим іноземного інвестування» [9] та рядом інших нормативно-правових актів. Ці та інші акти спрямовані на створення міцної нормативної бази для інвестиційного співробітництва. На території України до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надаються рівні до вітчизняних інвесторів умови діяльності. Законодавство України встановлює режими іноземного інвестування. Так, Законом України «Про режим іноземного інвестування» визначено особливості режиму іноземного інвестування на території України, виходячи з цілей, принципів і положень законодавства України, а також види і форми здійснення іноземних інвестицій, об'єкти іноземного інвестування. Держава здійснює реєстрацію та контроль за іноземними інвестиціями. Також визначено порядок розгляду спорів між учасниками інвестиційної діяльності [9].

07 червня 2014 р. Україна підписала економічну частину Угоди про Асоціацію (далі – УА) між Україною та Європейським Союзом, 16 вересня 2014 р. Асоціація була ратифікована Україною та Європейським Союзом [25]. УА є найбільшим міжнародним договором, укладеним як Україною, так і ЄС, з огляду на її обсяг і тематичне охоплення (кількість сфер, які вона охоплює) та глибину (детальність зобов'язань і строки їх виконання).

27 червня 2014 р. в ході засідання Ради ЄС Президентом України П. Порошенком та керівництвом Європейського Союзу і главами держав та урядів

28 держав – членів ЄС була підписана економічна частина Угоди – Розділи III «Юстиція, свобода та безпека», IV «Торгівля і питання, пов’язані з торгівлею», V «Економічне та галузеве співробітництво» та VI «Фінансове співробітництво та положення щодо боротьби із шахрайством», які разом з рештою тексту Угоди становлять єдиний документ [15].

З метою спрощення порядку залучення іноземних інвестицій та унеможливлення проявів ознак корупції при їх державній реєстрації 31.05.2016 прийнято Закон України № 1390-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов’язковості державної реєстрації іноземних інвестицій» [1].

Крім того, 23 серпня 2017 року у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону України «Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР) щодо приєднання до Декларації про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства, відповідних Рекомендацій та процедурних Рішень Ради Організації економічного співробітництва та розвитку» [8].

Набуття України членства в Інвестиційному комітеті ОЕСР та прийняття до Декларації ОЕСР про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства для національної економіки у майбутньому дадуть такі суттєві переваги, як:

приведення здійснення інвестиційної діяльності на території України до міжнародних стандартів;

сприятиме залученню ПІІ шляхом усунення обмежень щодо секторів, в яких іноземне інвестування заборонено та забезпечення національного режиму для транснаціональних корпорації (далі – ТНК) відповідно до системи розвитку міжнародних стандартів у регулюванні відносин ТНК із країнами, що приймають їхні інвестиції;

стимулюватиме впровадженню та розповсюдженню інновацій з метою поліпшення конкурентного середовища.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ І КРАЇНАМИ ЄС

3.1. Моделювання впливу факторів на міжнародну інвестиційну активність України

Аналіз сучасного стану міжнародного інвестиційного співробітництва України в контексті євроінтеграційного спрямування її економічного розвитку дозволив виявити ряд проблем, вирішення яких можливе, на думку автора, через комплексне дослідження впливу факторів на міжнародну інвестиційну активність країни. Найбільш впливовими факторами, що обумовлюють випереджальні темпи зростання ПП є: інтеграція виробництва, його вдосконалення для створення конкурентної продукції, зростаюча роль ТНК; стабільна політика розвитку виробництва, спрямована на підтримку темпів економічного зростання і рівня зайнятості; екологічні фактори; природно-географічне забезпечення країни. Сучасна економічна теорія говорить про те, що ПП і ВВП тісно пов'язані між собою. Між ними існує сильний зв'язок. Зростання обсягу інвестицій позитивно впливає на динаміку і підвищення ВВП. З іншого боку, існує зворотний зв'язок – коли зростає ВВП, то разом з ним збільшуються темпи і обсяги вкладень в країну. Для потенційних інвесторів такий макроекономічний показник показує динаміку розвитку країни, а вже виходячи з цього інвестор приймає рішення щодо того, чи варто інвестувати у той чи інший проект на цій території. Інвестори зацікавлені у збільшенні розмірів своїх вкладень як у короткостроковій, так і у довгостроковій перспективі, а якщо економіка країни показує позитивну динаміку зростання, то інвестор зацікавлений у цьому ринку.

Рівень банківського відсотка, облікова ставка НБУ впливають на рівень іноземного інвестування. Норма прибутковості інвестиційного проекту за участі нерезидента має перевищувати встановлений відсоток банку. Низький банківський відсоток приваблює інвестора, що вкладає кошти в економіку країни.

Слід спеціально зупинитися на впливі податкових стимулів на приплив ПІІ. Оскільки інвестори порівнюють податкове навантаження в різних країнах, вважається, що такого роду стимули можуть привернути їхню увагу, і нерідко країни починають змагатися один з одним в зниженні податків, як правило, скорочуючи податок на прибуток. Існує велика кількість досліджень чутливості ПІІ до податковому навантаженні. Вони показують, що в середньому при підвищенні податків на один відсоток, прямі іноземні інвестиції скорочуються на 3,7 %, проте, в залежності від країни і галузі зниження може становити від 0 % до 5 %.

Інвестиції – це один з найважливіших факторів економічного зростання в довгостроковому періоді, а збільшення дефіциту державного бюджету призводить до зниження зовнішнього надходження інвестицій, що неминуче викликає уповільнення темпів зростання економіки.

На базі найбільш впливових факторів на обсяги імпорту ПІІ з країн ЄС в Україну була складена таблиця з даними показників за період 2004–2017 рр. , що наведена у Додатку Б, виходячи зі статистичних даних Державної служби статистики України та Світового Банку [18, 22].

Обчислення регресійного аналізу дозволили визначити рівняння множинної лінійної регресії, яке включає тільки значущі для аналізу фактори:

$$Y = 37807,3 + 0,190406 * X_1 - 1995,49 * x_3 - 2778,35 * x_4. \quad (3.1)$$

При цьому тільки три фактори виявилися значущими. Виходячи з цієї моделі ми бачимо, що збільшення обсягів ВВП веде до збільшення обсягу імпорту ПІІ з країн ЄС в Україну; зі збільшенням ставки податку на прибуток

підприємств іде зменшення обсягу імпорту ПП з країн ЄС в Україну; якщо дефіцит державного бюджету до ВВП збільшується, тоді обсяг імпорту ПП з країн ЄС зменшується. Виходячи з отриманих результатів економетричної моделі можна зробити висновок, що країні слід приділяти цим факторам значну кількість уваги при розробці інвестиційної політики країни.

Необхідно провести перевірку загальної якості рівняння множинної регресії. Оскільки розрахункове значення F-критерію ($=22,39$) більше табличного ($((0,05; 14) = 2,96)$), то побудовану модель можна використовувати для пояснення залежності результативної ознаки від факторних ознак.

Значення коефіцієнта детермінації $R^2 = 0,8703$, тобто 87,03 % варіації обсягу ПП з країн ЄС в Україну обумовлено значимими факторами. Вплив інших факторів, які не включені в модель, становить 12,97 % від загальної варіації.

Далі необхідно перевірити дані на наявність мультиколінеарності, визначивши для цього коефіцієнти парної кореляції (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Матриця парних коефіцієнтів кореляції R

	Y	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5
X_1	0,6432	1	-0,4486	-0,0138	-0,1826	-0,959
X_2	0,0806	-0,4486	1	-0,5587	0,1214	0,348
X_3	-0,5982	-0,0138	-0,5587	1	0,2173	-0,027
X_4	-0,5614	-0,1826	0,1214	0,2173	1	0,1137
X_5	-0,5853	-0,9594	0,348	-0,0269	0,1137	1
Y	1	0,6432	0,0806	-0,5982	-0,5614	-0,585

У даному випадку деякі парні коефіцієнти мають парні коефіцієнти кореляції $|r| > 0,7$, що свідчить про присутність мультиколінеарності між ними. Наявність мультиколінеарності можна пояснити тим, що чинники

впливають один на одного і саме через зв'язок між ними можна робити комплексний висновок за показниками.

Для перевірки моделі на наявність автокореляції необхідно розрахувати значення статистики Дарбіна-Уотсона. У цій моделі значення $DW = 1,86$, табличні значення в свою чергу рівні: $d_L = 0,77$; $d_U = 1,78$. Спираючись на той факт, що отримане значення статистики Дарбіна-Уотсона задовольняє нерівності $d_U \leq DW \leq 4 - d_U$ ($1,78 \leq 1,86 \leq 2,22$) можна зробити висновок, що автокореляція залишків в даній моделі відсутня. Модель може бути використана для прогнозування. Далі слід перевірити гіпотези про значущість параметрів рівняння множинної регресії. Всі залишилися в моделі фактори мають Р-значення, які менше ніж 0,05, що підтверджує їхню соціальну значимість.

Розглянемо можливість прогнозування по однофакторній моделі на основі зібраних даних за такими чинниками, за якими ми проводимо своє дослідження. Для того, щоб прогнозувати значення ВВП модель повинна мати

вигляд
$$X_1 = \frac{1}{0,00000668985 + \frac{0,00000818923}{t}}$$
, тоді при цьому $R^2 = 0,52$

модель є статистично значущою і значення в майбутньому періоді з ймовірністю в 95 % потрапить в інтервал $[77791,9; 248528]$. Модель для прогнозування значення ставки податку на прибуток повинна мати вигляд

$$X_2 = \frac{1}{0,0385389 + 0,000104834 \cdot t^2}$$
, при цьому $R^2 = 0,88$ та модель буде

статистично значущою, а значення в майбутньому періоді з ймовірністю в 95 % потрапить в інтервал $[14,5; 18]$. Модель для прогнозування значення дефіциту

державного бюджету до ВВП повинна мати вигляд

$$X_4 = -1,39252 - 0,554284 \cdot \sqrt{t}$$
, при цьому $R^2 = 0,09$ та модель буде

статистично значущою, а значення в майбутньому періоді з ймовірністю в 95 % потрапить в інтервал $[-7,30826; 0,229753]$. На підставі отриманих

однофакторних моделей ми отримали дані, які можемо використовувати для

прогнозу обсягу імпорту ПП з країн ЄС в Україну по нашій багатфакторній моделі. За прогнозами моделей ВВП повинен скласти 138202 млн. дол. США, Ставка податку на прибуток підприємств 16,1 %, а дефіцит державного бюджету до ВВП складе $-3,53925$ млн. дол. США. Тоді, підставивши всі значення факторів в багатофакторну модель ми маємо, що обсяги імпорту ПП з країн ЄС в економіку України в майбутньому періоді складе 41827,68 млн. дол. США. Виходячи з отриманих даних можна зробити висновок, що обсяги імпорту ПП з країн ЄС в економіку України матимуть тенденцію до збільшення за умови незмінності основних тенденцій розвитку факторів, які є значущими в економетричній моделі.

Розглянемо альтернативні моделі з кожним із значущих чинників. Аналізуючи зв'язок між Y і X_1 отримали, що коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,6027$, тобто 60,27 % варіації обсягу імпорту ПП з країн ЄС в Україну обумовлено зміною обсягу ВВП і залежність має вигляд:

$$Y = \frac{1}{-0,000108281 + \frac{20,4487}{X_1}} \quad (3.2)$$

Варіація обсягу імпорту ПП з країн ЄС в Україну обумовлена зміною ставки податку на прибуток підприємств (X_2) в 37,38 % ($R^2 = 0,3738$) і форма зв'язку між факторами має вигляд:

$$Y = 53203,9 - 54,8099 * X_2^2 \quad (3.3)$$

Варіація обсягу імпорту ПП з країн ЄС в Україну обумовлена зміною дефіциту державного бюджету до ВВП (X_4) в 38,14 % ($R^2 = 0,3814$) і форма зв'язку між факторами має вигляд:

$$Y = \sqrt{(1,48191E8 - 2,33859E8 * X_4)} \quad (3.4)$$

Проаналізувавши альтернативні моделі впливу кожного значимого фактору окремо на результативну ознаку можна зробити кілька висновків. Перший – що кожному фактору характерна своя форма залежності. Другий – що при ізольованому вивченні кожного фактора найбільшим впливом на обсяг імпорту ПП з країн ЄС в Україну володіє ВВП, що з точки зору економічної теорії є цілком обґрунтованим результатом.

3.2. Розробка заходів щодо активізації міжнародної інвестиційної діяльності України в контексті її євроінтеграції

Національна економіка відчуває гострий дефіцит інвестиційних ресурсів в умовах інтеграції у глобальний економічний простір, а саме у ЄС. Однак іноземні інвестори мають сумніви коли ухвалюють рішення щодо того, чи потрібно вкладати свої гроші в розвиток української економіки.

Однією з головних причин того, що в Україні технологічно відстале виробництво та зростаюча зношеність основних фондів є недостатній обсяг інвестицій. Підприємства не в змозі здійснити модернізацію та інноваційне оновлення основних фондів через значний податковий тиск, відсутність впровадження дієвої підтримки реального виробництва підприємства, збитковість діяльності та низькі показники рентабельності промислової сфери.

Не сприяє створенню зацікавленості з боку інвесторів та інших країн до співробітництва слабка правова та економічна системи захисту інвесторів, хоча значною мірою це залежить від того, що органи влади втручаються у господарську діяльність підприємств, а також у розвиток земельного законодавства у напрямку вирівнювання прав вітчизняних і зарубіжних інвесторів. Судові справи можуть затягуватися та відкладатися з різних причин, часто рішення судів може бути прямо проігнороване.

Слід зазначити, що постійні зміни законодавства залежать від постійних змін у складі головного управління країни, у багатьох випадках законодавчі акти можуть бути складними для розуміння та непрозорі, що дає можливість заінтересованим сторонам інтерпретувати та створювати передумови для бюрократії та корупції.

Постановка державою довгострокових цілей в залученні зовнішніх інвестицій та основних напрямків розвитку економіки формують профіль країни тим самим формуючи привабливість для тих чи інших інвесторів, що орієнтуються на імідж країни.

Протягом 2012–2017 років Україна поступалася своїми позиціями у більшості світових рейтингів. У більшості випадків це пояснюється експертами через низьку прозорість та неефективність державної політики, розтрата державних коштів, мала ефективність та відсутність незалежної судової системи та захисту прав власності. Позиції України погіршуються у міжнародних рейтингах також через зростання корупції у органах влади, яка є однією з найвищих у Європі.

Згідно з Індексом економічної свободи оцінка економічної свободи в Україні становить 51,9, що робить її економіку 150 кращою в Індексі 2018 року. Його загальна оцінка зросла на 3,8 пункту, що відображає поліпшення у восьми з 12 показників економічної свободи та особливо значне покращення грошової свободи та свободи інвестицій [19].

У 2017 році Transparency International «Індекс сприйняття корупції» Україна здобула 30 балів зі 100 можливих і посіла 130 місце зі 180 країн. Це на 1 бал більше та 1 позицію вище, ніж у 2016 році. Такий повільний ріст індексу пояснюється тим, що керівництво країни не веде боротьбу з корупцією, а також рівень довіри до українських судів та прокуратури залишається низьким [23].

На початку вересня Dragon Capital, Європейська Бізнес Асоціація (ЕБА) та Центр економічної стратегії (CES) провели друге щорічне опитування іноземних інвесторів з метою виявлення перешкод на шляху інвестицій в

Україну та пріоритетних напрямків, на яких українська влада повинна зосередитись для покращення інвестиционного клімату.

За даними Європейської Бізнес Асоціації (ЄБА), Індекс інвестиційної привабливості України зріс до 3,15 бала за 5-бальною шкалою. У минулому році індекс склав 2,88 і 2,85 пункту – відповідно, у червні та грудні, відповідно, повідомляла ЄБА. Останній раз індекс був вище 3 балів лише наприкінці 2011 року.

Пріоритетні проблеми, які потребують особливої уваги з боку влади з точки зору бізнесу, дослідники розділили на 4 основні групи:

корупція (відсутня боротьба з корупцією, її рівень зріс, відсутній прогрес у створенні антикорупційного суду);

економічні фактори (наприклад, нестабільність валюти, девальвація, інфляція, обтяжливі податкові процедури тощо);

повільний хід реформ (відсутність судової реформи, реформи ринку праці, земельної реформи, повільна модернізація інфраструктури тощо);

політичні чинники (політична нестабільність, політична і законодавча невизначеність, «війни» між силовими відомствами тощо).

З метою покращення ділового клімату, інвестори вважають, що головними пріоритетами уряду повинні бути наступні:

ефективна антикорупційна діяльність (включаючи кримінальне переслідування посадовців будь-якого рівня та суддів за корупцію);

забезпечення верховенства права правоохоронних органів;

реформування та відновлення судової системи;

своєчасне впровадження програми МВФ.

З метою поліпшення інвестиційної привабливості країни від уряду України вимагаються конкретні практичні заходи щодо поліпшення роботи з іноземними інвесторами у кредитно-фінансовій та податковій політиці, у сфері державного регулювання і контролю, в інформаційній та організаційній сферах.

Узгальнюючи результати проведеного дослідження автором розроблена послідовність комплексного аналізу інвестиційного співробітництва між

Україною та країнами ЄС та надані рекомендації щодо покращення існуючої ситуації (рис. 3.1).

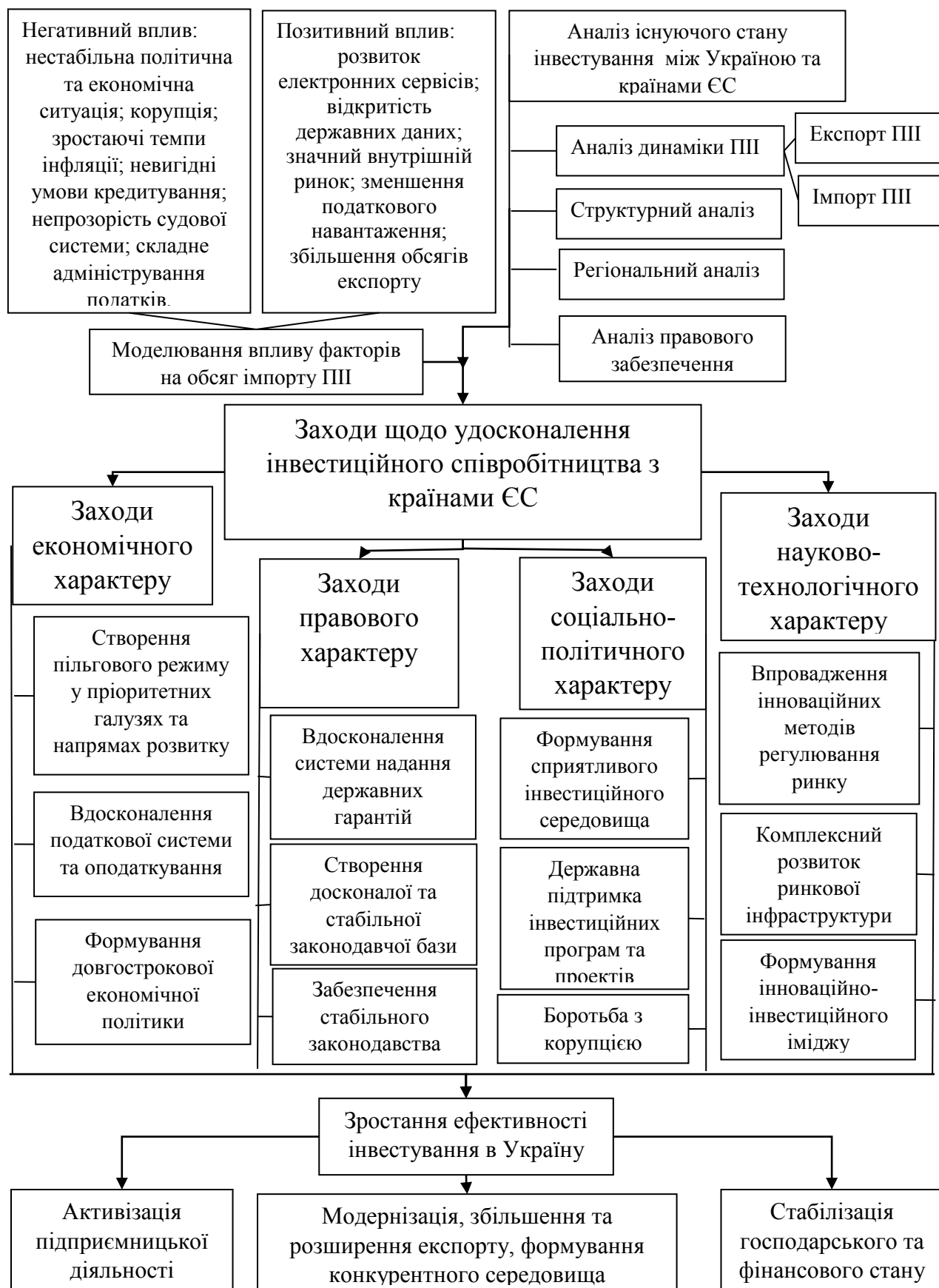

Рис. 3.1. Заходи з вдосконалення інвестиційного співробітництва України з країнами ЄС (розроблено автором).

На основі проведеного аналізу робимо висновок про те, що Україна має низьку ефективність використання основного капіталу та інвестованих коштів, а це є наслідком неефективної інвестиційної політики держави. Головним напрямом підвищення ефективності виробництва повинна стати співпраця та кооперація з країнами ЄС, обмін досвідом та інноваціями є шляхом до розвитку вітчизняної економіки. До основних проблем, на які слід звернути увагу є: високий ступінь тінізації економіки; високий рівень інфляції; не організований фондовий ринок; високий рівень монополізації і державності; цінові обмеження і квоти; недосконале та суперечливе законодавство; надмірна кількість неефективних регулятивних актів; політична нестабільність. Усунення зазначених проблем потребує застосування урядом країни цілої низки заходів адміністративного та економічного характеру з підтримкою з боку країн ЄС.

Українська економіка може використати такі механізми структурної модернізації у країн ЄС, як диверсифікація економіки та лібералізація зовнішньої торгівлі, макроекономічна стабілізація, узгодження інвестиційної та структурної політик, визначення пріоритетних секторів економіки для стимулювання іноземними інвестиціями, сприяння використанню інвестиційного потенціалу ТНК, запровадження венчурного інвестування нових та перспективних проєктів, тісна співпраця та координація з міжнародними фінансовими організаціями.

З метою усунення існуючих бар'єрів та наближення співробітництва між Україною та ЄС у сфері інвестування до оптимального положення можна запропонувати відповідні заходи. На сучасному етапі реалізація спільних інвестиційних проєктів, які орієнтовані на перехід до інноваційної моделі інвестиційного співробітництва позитивно вплинуть на загальний рівень модернізації виробництва. В Україні існує глобальна тенденція зменшення кількості організацій, що займаються науковими та науково-дослідницькими роботами. З кожним роком скорочується загальна чисельність працівників наукових організацій через те, що умови життя на роботи у країні погіршуються з кожним роком для робітників наукової сфери. З іншого боку,

динаміка бюджетного фінансування проектів з урахуванням темпів інфляції свідчить про те, що реального збільшення обсягів бюджетного фінансування не відбувається. Підприємства змушені власним коштом фінансувати дослідження та оновлювати обладнання, виводячи гроші з виробництва, а це гальмує темпи розвитку інновацій на території України. Саме тому інвестиційне співробітництво з країнами ЄС надасть доступ до капіталу, необхідного для розвитку підприємств, та інформаційної бази розвинених країн. Крім того, створення міждержавних інформаційних баз у сфері інвестування та високих технологій забезпечить настільки необхідне на даний момент підвищення рівня обізнаності населення та бізнесу у цих сферах. Інформаційні бази нададуть можливість як національним, так і іноземним суб'єктам економічної діяльності стежити за новинами, мінливими тенденціями, трендами, появою нових і незвичайних проектів. Ще одним дієвим механізмом залучення іноземних інвестицій в Україну може бути проведення на регулярній основі бізнес-форумів за участю потенційних іноземних інвесторів.

Нагальне питання в регулюванні інвестиційного співробітництва між Україною та країнами ЄС полягає в тому, що рівень корупції в структурі управління не дозволяє розвиватися інфраструктурі. Можливим рішенням ситуації, що склалася багато фахівців бачать у використанні сучасних технологій. Корупція виникає тоді, коли люди взаємодіють між собою. Відхід від прямих контактів між людьми і переміщення роботи в електронний простір може істотно вплинути на взаємодію між органами управління та суб'єктами господарювання. В інформаційному просторі легше відстежити факт скоєння неправомірних дій і надалі покарати правопорушників.

Іншим напрямком зміцнення зовнішньоекономічних зв'язків України із країнами ЄС має бути удосконалення системи державної підтримки експорту, використовуючи механізми державної фінансової, податкової, страхової, маркетингової та інформаційно-консультаційної підтримки українських експортерів. 7 лютого 2018 року Кабінетом Міністрів України за ініціатииви Мінекономрозвитку було прийняте рішення про створення Експортно-

кредитного агентства та затвердження його установчих документів. Це значний крок на шляху до переходу від сировинного експорту до експорту товарів та послуг з доданою вартістю. Однак це лише один крок на шляху до розробки повноцінної політики з підтримки українських виробників, що підвищить їх конкурентоспроможність на світових ринках. Наступними кроками на шляху до розробки повноцінної системи мають бути: розробка нормативно-правової бази, розробка ефективних та справедливих механізмів кредитування, розробка пільгових податкових ставок на аграрну та іншу пріоритетну продукцію. Створення системи інформаційного забезпечення задля інформування та консультування інвесторів щодо внутрішньої ситуації в країні також збільшить зацікавленість інвесторів до інвестування в Україну.

Розвиток інституційної основи співробітництва має проводитися не тільки через міждержавні макроекономічні структури, такі як Рада з питань співробітництва та Комітет з питань співробітництва, а й через секторальні органи для налагодження прямого зв'язку у співробітництві за окремими напрямками економічної діяльності.

Важливим кроком на шляху до поліпшення інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС є приведення податкових механізмів зовнішньоекономічної діяльності України до норм і вимог ЄС. Скасування застарілих важелів протидії зловживанням із ПДВ, забезпечення відшкодування ПДВ нерезидентам без створення юридичної особи на території України та розроблення нових прозорих та ефективних механізмів нарахування та відшкодування ПДВ відповідно до законодавства ЄС.

З огляду на тенденції інвестування значних обсягів ПІІ у сферу послуг можна зробити висновок, що розвиток цього ринку принесе винагороду у майбутньому. Саме ці сфери, що входять у ринок послуг, можуть дати додатковий поштовх загальному розвитку української економіки, оскільки саме транспортні, інформаційні, консультаційні та інші послуги здійснюють суттєвий вплив на торговельне та інвестиційне співробітництво із країнами ЄС.

Якщо дивитися на досвід європейських країн у залученні іноземних інвестицій та розвитку співробітництва з іншими країнами, то можна привести декілька прикладів. По-перше, в Австрії якщо австрійське підприємство отримує дивіденди від іноземної компанії, то, згідно з національним законодавством, вони не обкладаються податком на прибуток при дотриманні існуючих умов. Крім того, законодавство звільняє від оподаткування прибутків ті компанії, від яких надходять дивіденди у країні їх походження. Звільнення іноземних інвестицій від податків стосується також прихованих прибутків. По-друге, у Чехії до інвестиційних стимулів належать податкові пільги строком до десяти років, фінансова підтримка на створення нових робочих місць (2000 євро за одне створене робоче місце), фінансова допомога при навчанні та перепідготовці нових робітників, грошові гранти на стратегічні інвестиції в промисловість і технологічні галузі. По-третє, в Угорщині для здійснення політики стимулювання притоку інвестицій була розроблена Національна програма розвитку для підтримки європейських траншів та розробки програм із заохочення іноземних інвестицій, яка була спрямована на сприяння інвестиційним вкладанням у розвиток ключових територій країни, особливо у найменш розвинені регіони.

Отже, для того, щоб поліпшити зв'язки між Україною та країнами ЄС, а також збільшити обсяги ПІІ у національну економіку з боку керівництва країни мають бути проведені значні обсяги робіт. Системний підхід до вирішення проблем що склалися є єдиним правильним рішенням на шляху до мети. Саме співпраця з розвиненими країнами заходу у всіх сферах якісно вплине на модернізацію економічної, соціальної, науково-технічної, правової та інших систем. Впровадження реформ у відповідних сферах підніме рівень привабливості України у очах інвесторів та зробить умови ведення бізнесу у країні більш прийнятними, що у свою чергу, можливо, збільшить кількість нових проектів та підприємств на національному ринку.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження сучасних тенденцій розвитку інвестиційного співробітництва України з країнами ЄС обґрунтовує необхідність удосконалення державної політики у сфері інвестиційної діяльності та співробітництва, яка у свою чергу забезпечить приплив капіталу до країни, який потім буде використаний для забезпечення сталого економічного розвитку та модернізації економіки.

Співробітництво між Україною та країнами ЄС сприятиме зміцненню зв'язків між країнами, підвищенню рівню торгівлі й інвестування між обома сторонами. Таке співробітництво є важливим у ході проведення всебічної програми реформування, яка має на меті забезпечення сталого розвитку національної економіки після значних економічних та політичних потрясінь. Підписання угоди з ЄС також сприятиме розвитку аграрного сектору, забезпечуючи залучення додаткових коштів для технічного переоснащення. Поглиблення інтеграційних процесів надасть можливості вітчизняним експортерам вільно розпоряджатися капіталом як на території України, так і за її межами.

Україна, у свою чергу, робить важливі кроки для приваблення та зацікавлення іноземних інвесторів з ЄС. Для подальшого співробітництва було введено національний режим інвестиційної діяльності, розроблено та впроваджено ряд документів правового та іншого характеру з метою забезпечення прав інвесторів та їх захисту, значних змін зазнав податковий кодекс, у якому переглянуто та змінено величини податків, які раніше обмежували діяльність інвесторів на території України, були приведені нормативні акти та інші документи до міжнародних стандартів. Ці кроки та багато інших повинні забезпечити можливим подальшу співпрацю вигідною для обох сторін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов’язковості державної реєстрації іноземних інвестицій» Закон України від 31.05.2016 № 1390-VIII [Електронний ресурс] // Офіційний портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1390-19>
2. «Про державно-приватне партнерство» Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI [Електронний ресурс] // Офіційний портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2404-17/ed20180610>
3. «Про захист іноземних інвестицій на Україні» Закон України від 10.09.1991 № 1540а-XII [Електронний ресурс] // Офіційний портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1540%D0%B0-12>
4. «Про зовнішньоекономічну діяльність» Закон України від 16.04.1991 № 959-XII [Електронний ресурс] // Офіційний портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
5. «Про інвестиційну діяльність» Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII [Електронний ресурс] // Офіційний портал Верховної Ради України. - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
6. «Про індустриальні парки» Закон України від 21.06.2012 № 5018-VI [Електронний ресурс] // Офіційний портал Верховної Ради України. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5018-17>
7. «Про інститути спільного інвестування» Закон України від 05.07.2012 № 5080-VI [Електронний ресурс] // Офіційний портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>
8. «Про подання на ратифікацію Верховною Радою України Угоди (у формі обміну листами) між Урядом України та Організацією економічного

співробітництва та розвитку щодо приєднання до Декларації про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства, відповідних Рекомендацій та процедурних Рішень Ради Організації економічного співробітництва та розвитку» Розпорядження від 18.08.2017 № 567-р [Електронний ресурс] // Офіційний портал Верховної Ради України. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/567-2017-%D1%80>

9. «Про режим іноземного інвестування» Закон України від 19.03.1996 № 93/96-ВР [Електронний ресурс] // Офіційний портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>

10. Аскінадзі В. М. Інвестиції: підручник для бакалаврів / В. М. Аскінадзі, В. Ф. Максимова. – М.: Издательство Юрайт, 2016. – (Серія: Бакалавр. Академічний курс).

11. Амеліна І В. Міжнародні економічні відносини [текст] : навч. посіб. / І. В. Амеліна, Т. Л. Попова, С. В. Владимиров – К. : «Центр учбової літератури». – 2013.

12. Буряк А. А. Інвестиційне співробітництво між Україною та ЄС у промисловості: регіональний розріз / А.А. Буряк // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент». – 2017. – № 25/2017. – С. 49 – 53.

13. Лазоренко Т. В. Інвестиційне співробітництво України з Польщею / Т. В. Лазоренко, А. В. Дудик // Молодий вчений. – 2015. – № 12(2). - С. 63-66. - Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_12\(2\)__17](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_12(2)__17).

14. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: Навч. посіб. / Т. В. Майорова. - 3-є вид., перероб. та доп. - К.: ЦНЛ, 2004. - 376 с.

15. Угода про асоціацію [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>

16. Філіпенко А. С. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть: Навч. посібник для студ. вищих навч. закладів / А. С. Філіпенко, В. С. Будкін, А. С. Гальчинський та ін. – К.: Либідь, 2002. – 524 с.

17. Інвестиційне співробітництво. Підприємства з іноземними інвестиціями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://metodkabinet.in.ua/pravo/mijnarodne-privatne-pravo/investiciyne-spivrobitnictvo-pidpriyemstva-z-inozemnimi-investiciyami>

18. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

19. Офіційний сайт Індексу економічної свободи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.heritage.org/index/>

20. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mfa.gov.ua>.

21. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>

22. Офіційний сайт Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldbank.org/>

23. Офіційний сайт Transparency International [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.transparency.org/>

24. Association Agreement. Delegation of the European Union to Ukraine // Official web-site [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eeas.europa.eu/archives/delegations/ukraine/eu_ukraine/association_agreement/index_en.htm

25. Establishing a European Neighbourhood Instrument. Regulation (EU) No 232/2014 of the European parliament and the Council of 11 March 2014. [Електронний ресурс]. // Режим доступу : <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2014:077:0027:0043:EN:PDF>.

26. Ratification Details // European Council, Council of the European Union official web-site [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/07/11/ukraine-association-agreement/>

ДОДАТКИ